

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura
Direcció General del Patrimoni Cultural
Servei de Suport Tècnic i Inventari
Biblioteca del Patrimoni Cultural

3419

Ca l'Arnau

Cantos Rueda, José A.

Avis legal

Aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement-NoComercial-SenseObresDerivades 2.5 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi el titular dels drets i no se'n faci un ús comercial. No es pot alterar, modificar o generar una obra derivada a partir d'aquesta obra. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/es/legalcode.ca>.

INDEX.

INTRODUCCIÓ	2
SITUACIÓ GEOGRÀFICA	3
MOTIUS DE LA INTERVENCIÓ	5
ANTECEDENTS HISTÒRICS I ARQUEOLÒGICS	5
METODOLOGIA	7
DESCRIPCIÓ DELS TREBALLS	7
RESULTATS DE LA INTERVENCIÓ	8
DESCRIPCIÓ ESTRATIGRÀFICA DE LES CALES	8
EXCAVACIÓ DE L'URNA, CALA 5, NIVELL 3	13
CONCLUSIONS	14
BIBLIOGRAFIA	15

ANNEX I. DOCUMENTACIÓ FOTOGRÀFICA

ANNEX II. INVENTARI DE MATERIALS

ANNEX III. DOCUMENTACIÓ PLANIMÈTRICA

INTRODUCCIÓ.

L'actuació arqueològica realitzada de l'agost de 1997 a l'agost de 1998, promoguda pel Departament de Cultura de la Generalitat, l'Ajuntament de Cabrera de Mar i per Constructors Associats 97, SL, portada a terme per l'empresa Arqueociència S.C.S.L. i dirigida per Albert Martín i Menéndez, va donar com a resultat l'exhumació d'un conjunt de restes d'època republicana, on cal destacar un forn d'anfores i un conjunt termal, objecte d'aquesta última intervenció. Aquestes edificacions però cal situar-les dins del context general de l'excepcional jaciment de Ca l'Arnau -Can Mateu.

El problema de l'erosió va fer aconsellable la protecció de les estructures més rellevants. Primer es va protegir el forn d'anfores amb una coberta, i a la present intervenció, s'han excavat les zones on aniran les sabates per al sostre que protegirà el conjunt de les termes.

Aquesta actuació s'ha fet dins del Conveni de col·laboració del Departament de Cultura i l'Ajuntament de Cabrera de Mar, essent aquestes institucions les promotores de tots els treballs.

El permís administratiu d'excavació arqueològica ha estat emès, mitjançant resolució de la Direcció General del Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya, amb data 22 de gener de 2001, adequant-se a les directrius de l'Article 47 de la Llei 9/1993 del Patrimoni Cultural Català.

Donat el reduït espai excavat, aquesta petita actuació caldria inscriure-la com a un annex a la documentació final de les termes de Ca l'Arnau i de tot el jaciment.

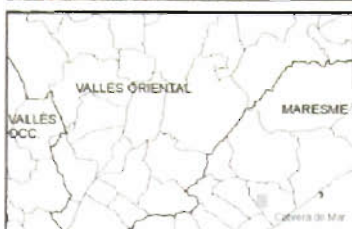
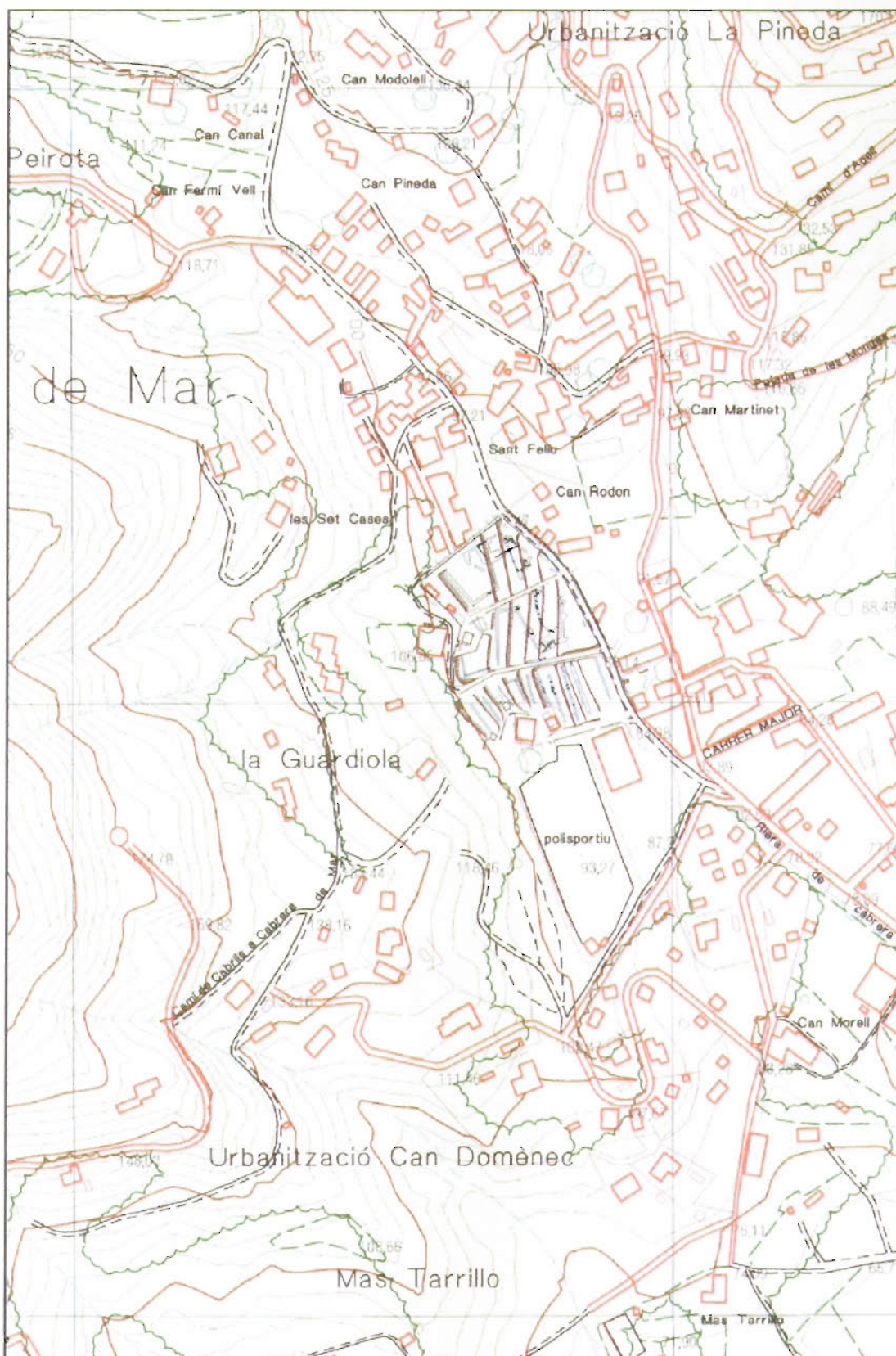
SITUACIÓ.¹

Les termes que formen part del jaciment de Ca l'Arnau-Can Mateu, es troben situades a l'oest de l'Ajuntament i a escassa distància del mateix. Les coordenades UTM del jaciment són 31TDF493976 per l'extrem NO i 31TDF494975 per l'extrem SE. L'alçada original sobre el nivell del mar del terreny oscil·la entre 96,50 i 91,50 m. snm. al cantó nord i 99 i 86 m. snm. al cantó sud.

Els límits físics els conformen la Riera de Cabrera per l'est, les finques de Ca l'Arnau i Can Mateu -anterioris propietaris dels terrenys- per l'oest, i pel nord el barri de La Guardiola, i pel sud el carrer d'Àngel Guimerà.

¹ Martín, A., *Memòria de rases i sondeigs a Ca l'Arnau i Can Mateu, 1997 - 1998, Cabrera de Mar, Maresme*. Servei d'Arqueologia del DPGC, Barcelona, 2001.

Ca l'Arnau -Can Mateu 1997-98 (Cabrera de Mar, Maresme)
 Situació de les rases de delimitació i de les estructures.²

Muntatge: Albert Martín i Menendez, sobre base topogràfica de Joan Gurrera i Lluch, MIRA SCP, Lluís Sant i Monrós i el full 393-6-7 del Mapa Topogràfic de Catalunya 1:5.000 de l'Institut Cartogràfic de Catalunya.

²Martín, A., *op. cit.*

MOTIUS DE LA INTERVENCIÓ.

La construcció d'un sostre per protegir les restes existents, ha fet necessària l'excavació de vuit cales en el terreny. Aquestes cates, una vegada omplertes de formigó, seran les sabates de les columnes que sostindran la coberta

ANTECEDENTS HISTÒRICS I ARQUEOLÒGICS

Aquest jaciment no constava amb aquest nom a l'Inventari del Patrimoni Arqueològic de la comarca del Maresme, efectuat l'any 1987³; només es recollia com a jaciment la notícia publicada per R. I. Garí sobre unes troballes de ceràmica ibèrica i romana durant els rebaixos que es van fer per la construcció del Polisportiu de Cabrera⁴.

No obstant n'hi havia prou indicis publicats com per suposar l'existència d'un extens jaciment d'època ibèrica i romana en aquest indret. Totes aquestes notícies han estat publicades per Marta Prevosti l'any 1981⁵, gràcies a la documentació extreta principalment de l'Arxiu d'en Marià Ribas i d'altres publicacions. Tot seguit passarem a analitzar aquesta documentació.

Inventariats amb el següents noms tenim un conjunt de punts on han aparegut restes arqueològiques:

Can Sala. Una informació procedent de l'Arxiu d'en Marià Ribas esmenta la troballa "*dins la urbanització Domènech, a l'antic Can Sala, de troballes de ceràmica ibèrica i romana, així com una moneda ibèrica d'Ilduro.*" Aquesta urbanització, on avanç i havia la masia de Can Sala, es situa immediatament al sud del Polisportiu de Cabrera de Mar.

Can Mateu. "*Pellicer (1887, pp. 125 i 245) hi descriu enterraments ibèrics. Osona (1892, p. 60) els torna a citar. Serra Ràfols (1928, pp. 53 i 54) diu que s'hi troben sepultures com les de Can Rodón de l'Hort. Ribas (1932, p. 324) ens diu que a prop del poble de Cabrera de Mar, cantó de Montcabrer, es varen trobar grans lloses de pedra, fragments de columnes i molts fragments de ceràmica, tot romà.*" (...) "*(Ribas, 1933, núm. 31), hi situa restes romanes que fan suposar ésser d'una vil·la. Pareds, molta ceràmica i paviment ordinari. Recentment, restes de columnes de pedra i carreus treballats. Dintre d'aquesta propietat s'havien descobert enterraments ibèrics. Serra i alt. (1945, p. 89) tornen a repetir la notícia de 1928. Ribas (1952, núm. 40) diu que a Can Mateu tocant a les restes romanes hi havia molta ceràmica ibèrica i campaniana.*"

Marta Prevosti especifica que a l'arxiu Ribas es detalla que en aquesta suposada vil·la hi havien vist parets, paviment d'*opus signinum* i algun tros d'*opus marmoreum* blanc i negre, columnes de pedra i carreus treballats, així com molta ceràmica (destaquen 8 fràg. de sigil·lata, 1 fragment amb marca il·legible, ceràmica de parets fines, amb vernís i sense, àmfora, ceràmica d'us comú, vidre, agulla d'os, una fusaiola, tessel·les de marbre blanques i vermelles, etc. Fins i tot, Ribas va fer un croquis de les habitacions, que Marta Prevosti recull, tot i que és molt poc esclaridor.

La Guardiola. Del text aportat per Marta Prevosti, extraurem tota referència a les troballes al voltant de l'església de Cabrera, car evidentment no tenen res a veure amb el que estem tractant aquí, ja que com dita església es situa a l'altra cantó de la Riera de Cabrera, creiem que són fruit d'una confusió en la situació del nom de La Guardiola.

“Barral (1978, núm. 80) descriu un fragment de paviment d'opus signinum incrustat de tesselles blanques formant un semicercle. La resta d'aquest paviment està cobert per una paret moderna i probablement encara continua al davall la casa veïna. Aquest paviment va aparèixer aproximadament a un metre de fondària, juntament amb parets que delimiten l'habitació per tres bandes i amb materials romans. D'aquest lloc fins a la riera de Cabrera hi havia un empedrat, potser pertanyent al conjunt. Les parets corrien en direcció N.O. - S.E. i N.E. - S.O.”

De tot el que s'ha recollit més amunt, així com també de les dades extretes durant els treballs efectuats per Albert Martín i dels posteriorment fets per Marc Jimenez, al sud del Polisportiu de Cabrera, es van començar a establir algunes hipòtesis de treball sobre aquesta confusió de noms i jaciments.

Pel que fa als enterraments d'època ibèrica plena, esta molt clar que tots els autors no fan més que repetir la notícia donada per Pellicer l'any 1887, a tot això, només cal recordar la coincidència de dates entre el treball d'en Pellicer i el descobriment de les veïnes tombes de Can Rodón de l'Hort, fet que en les circumstàncies de l'època podria haver portat a una confusió de noms i per tant a una duplicitat de jaciments.

Pel que fa a les restes atribuïbles al períodes ibèric i romà, corresponen a un mateix jaciment de cronologia dels segles II i I aC que s'estén des del barri de la Guardiola fins almenys el sud del Polisportiu municipal, on són força habituals les troballes de materials edilicis singulars. Pel que fa a la presència de material d'èpoques posteriors, cal suposar que pot provenir dels estrats més superficials situats a l'extrem sud del jaciment.

Per últim, les excavacions arqueològiques del jaciment que van ser dirigides per Albert Martín i a las que es fa referència a la introducció, van ser parcials. En el present, la continuïtat de la intervenció és problemàtica, ja que els terrenys pertanyen a la constructora, i estan pendents d'expropiació. Una vegada superat aquest obstacle, es presentarà el problema de com fer front a una intervenció d'aquesta magnitud amb tot els problemes, bàsicament econòmics, que això pot comportar.

Pel que respecta a la documentació sobre aquesta intervenció, en l'actualitat només disposem de les memòries que s'ocupen de les rases i sondeigs⁷, i del sector de Can Mateu⁸. Actualment no estan concloses la totalitat de les memòries del jaciment, incloent la que s'ha d'ocupar del conjunt termal, si bé Albert Martín ha donat a conèixer alguns aspectes de les mateixes a: *Las termas republicanas de Cabrera de Mar (Barcelona)*. Coloquio Internacional Termas Romanas en el Occidente del Imperio, Gijón, 1 al 3 de diciembre de 1999. En premsa., i a: “El conjunt arqueològic de Ca l'Arnau: un assentament republicà (Cabrera de Mar, el Maresme)”, *Tribuna d'Arqueologia* 1998-99.

³ Burjachs & Defaus, 1987, Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya.

⁴ Garí, R.I., Troballes a Can Benet Cabrera de Mar), Noticiari Arqueològic, dins *Laietania* 2-3, pàg. 287, Mataró, 1982-83.

⁵ Prevosti, M., *Cronologia i poblament a l'àrea rural d'Iluro*, pàgs. 203-207, Mataró 1981.

⁶ Martín, A., *op. cit.*

⁷ Martín, A., *op. cit.*

⁸ Martín, A., *Memòria de les intervencions arqueològiques a Can Mateu, Cabrera de Mar, Maresme, 1997 - 1998*. Servei d'Arqueologia del DPGC, Barcelona, 2001.

METODOLOGIA.

La metodologia aplicada en el registre arqueològic es la proposada per E.C. Harris i A. Carandini, adaptada al tipus d'actuació i a las circumstàncies de la pròpia intervenció.

Per la identificació de cada element s'han utilitzat unes fitxes que inclouen el número de capa, descripció i situació, cota relativa, relació física amb altres elements i un apartat d'observacions amb informacions addicionals.

Aquesta informació es complementa amb la planimetria que inclou una planta general de les termes amb la situació de les cates i amb les fotografies que acompanyen aquesta memòria

Les cotes tenen com ha referència -punt 0- el punt més elevat de l'edificació. Aquest es troba situat en el costat oest de l'accés al *caldarium* des del *tepidarium*.

DESCRIPCIÓ DELS TREBALLS.

L'excavació es va efectuar per mitjans mecànics de forma controlada en quatre de les vuit cales – cales 1 fins la 4-. L'altre meitat es va excavar de forma manual degut a la proximitat a les estructures i a la dificultat d'accés per la màquina -les edificacions es troben situades a dintre d'un clot-.

La numeració de les cales comença per la número 1, situada al nord de l'edificació, i continua en el sentit de les agulles del rellotge.

Malgrat que per les necessitats de l'obra eren necessàries cales de 80 x 80 x 80 cm, es van fer fins a 1,10 m., per ser aquest l'espai mínim de maniobra de la pala mecànica. En les cales excavades de forma manual les mides que en principi es van adoptar son de 1 x 1 x 0,80 m. per poder treballar amb més comoditat.

L'alçada de les cales es va calcular a partir del costat amb la cota més baixa, llevat de les cales 2 i 8. Les excavades de forma mecànica presenten petites variacions, sempre a l'alça.

Per qüestions tècniques i d'estètica es va intentar que totes les cales estiguessin alineades, però això no era possible a la Cala 4 per existir un paviment. Aquesta cala es va efectuar a 35 cm. d'on queda tallat el paviment, conservant la mateixa alineació de la Cala 8 i del pilar central, però desplaçada cap el sud-est respecte a la alineació inicial de les cates 3 i 5.

Així mateix l'aparició de les estructures E-1 i E-2 a la Cala 5, va forçar el desplaçament de la mateixa en sentit NE, mantenint l'alineació amb les cales 6 i 7.

A les cales 1, 7 i 8 es va tenir que rebaixar el talús que delimita pel NW la zona excavada. En el cas de les 1 i 8 per l'ubicació i la cala 7 pel perill d'esllavissament de la part més elevada i propera del talús. També per l'excavació de la cala 7 es va tenir que rebaixar la zona més propera del talús. El poc espai lliure va fer necessari excavar la banda SW formant un angle d'uns 45 graus respecte a la horitzontal. Una vegada conclosa es va procedir a reomplir part d'aquest espai, col·locant també un petit muret de contenció per tal de crear una paret vertical.

RESULTATS DE LA INTERVENCIÓ.

A més de l'excavació dels espais destinats a les sabates de fonamentació, objectiu d'aquesta intervenció, es van identificar dos noves estructures. La primera, E-1, s'ha identificat com a mur. De la seva prolongació cap el NE, resultaria una unió en angle recte amb un mur, exhumat a la campanya anterior, situat a poc menys d'1 m. La segona, E-2, sembla un altre mur que s'uneix al primer formant un angle de poc més de 90°; donat la poca superfície exhumada no es va poder identificar amb seguretat, ni tampoc es va poder establir la seva relació física amb l'E-1, tot i que es evident la seva associació.

També a la mateixa cala i al tall NW, va apareixer una peça gairebé sencera de ceràmica ibèrica oxidada i en posició invertida. El fet que hagin aparegut ofrenes fundacionals a altres indrets del jaciment i la seva posició vertical fa que es tingui que apuntar la possibilitat que aquesta troballa sigui una ofrena d'aquest tipus.

El nivell 3 de la cala 6 sembla tractar-se d'un nivell de terra piconada. D'aquesta observació cal tenir en compte que la superfície descoberta es tan sols d'1 m².

DESCRIPCIÓ ESTRATIGRÀFICA DE LES CALES.

Cala 1.

Mides màximes: 1,10x1x1,35m.

Cota rel. sup.: +0,12m

Cota rel. inf.: -1,23m

Per l'excavació d'aquesta cata va ser necessari retallar el talús que delimita l'espai excavat en la seva banda NW.

S'han identificat quatre nivells d'una potència similar:

N-1. Sediment heterogeni de color marró clar. Molt arenós i poc compacte amb barreja d'argiles i llims. Material ceràmic escàs. Presència escassa de carbons. Superficial.

N-2. Nivell heterogeni compost per un sediment marró fosc amb presència d'argiles, aquestes en més proporció que en el nivell anterior, i de blocs de granit i llicorella - alguns de més de 20 cm.-

Presència escassa de material arqueològic.

Possible nivell d'enderroc.

N-3. Sediment igual a l'anterior. Les diferències venen donades per ser més compacte i amb blocs d'inferior tamany.

Escassa presència de material arqueològic.

N-4. Sediment heterogeni compost per graves i sorres de color marró vermellós. Compacitat mitjana. La seva potència resta indeterminada

El volum excavat ha resultat arqueològicament estèril.

Cala 2.

Mides màximes: 1,10x1,10x1,05 m.

Cota rel. sup.: -0,75m

Cota rel. inf.: -1,85m

La paret SW. de la cala es troba dintre d'una rasa paral·lela a un dels murs de tancament. Per aquesta raó la fondària es va calcular a partir de les altres parets, totes tres de cota similar.

En aquesta cala van aparèixer quatre nivells, sent el primer el de més potencia ocupant més de la meitat de la cata. El quart resta per determinar.

N-1. Sediment heterogeni de color marró fosc, amb barreja de sorres i argiles. Poc compacte. Presència escassa de carbons, mitjana de material ceràmic i d'una resta de fauna. Superficial.

N-2. Sediment homogeni format per sorres de color beige clar i gra fi. Compacitat nul·la. Aquest nivell es d'escassa potència i només es present als costats orientals de la cata. El volum excavat a estat arqueològicament estèril.

N-3. Sediment heterogeni compost per sorres i argiles, aquestes en molta més quantitat que al N-1, de color marró molt fosc i poc compacte. Presència elevada de carbons i d'un fragment de ferro. Presència de material ceràmic.

N-4. Sediment heterogeni, compost majoritàriament per sorres i amb menor quantitat per argiles. Es de color marró vermellós, poc compacte però molt més que els anteriors. Presència de blocs de granit de més de 20 cm. La seva potència resta indeterminada. Presència de material ceràmic.

Cala 3.

Mides màximes: 1,10x0,90x1,10 m.

Cota rel. sup.: -0,78m

Cota rel. inf.: -1,95m

Van aparèixer tres nivells dels quals el primer es d'una potencia lleugerament superior que el segon. La del tercer resta per determinar.

N-1. Sediment heterogeni format per sorres i argiles de color marró fosc. Poc compacte. El volum excavat a estat arqueològicament estèril. Superficial.

N-2. Sediment homogeni format per sorres de gra fi de color beige clar i de compacitat nul·la. Presència de material ceràmic

N-3. Sediment heterogeni de sorres vermelloses amb taques d'argila del mateix color. Poc compacte. La seva potència resta indeterminada. Presència de material ceràmic.

Cala 4.

Mides màximes: 1,05x1x1,04 m.

Cota rel. sup.: -0,99m

Cota rel. inf.: -2,10m

Apareixen tres nivells superposats amb un elevat grau d'inclinació.

N-1. Nivell heterogeni format per un sediment d'argiles i sorres, amb boçades d'argiles més fosques. Poc compacte.

Presència de fragments de paviment i de material contemporani -una llauna- al fons del nivell, lo que ens indica la seva modernitat. Superficial.

N-2. Sediment homogeni de sorres vermelloses de gra gruixut. Compacitat mitjana.

Apareixen fragments de morter de calç i d'estuc.

N-3. Sediment compost per argiles i sorres, de color vermellós. Compacte.

La seva potència resta indeterminada.

Gran quantitat de fragments d'argamassa de calç i d'estuc. Presència mitjana de material ceràmic i esporàdica de carbons

Cala 5.

Mides màximes: 1,76x1x1,06 m.

Cota rel. sup.: -0,56m

Cota rel. inf.: -150m

Aparició de tres nivells de potència molt desigual. Presència d'estructures i d'una peça de ceràmica gairebé sencera i col·locada de forma invertida.

N-1. Sediment heterogeni compost d'argiles i sorres i color marró fosc. Poc compacte.

Presència de blocs de granit. Presència de material ceràmic. Superficial.

N-2. Sediment de sorres de color vermellós de gra gruixut i mitjà amb presència de petites pedres. Compacitat mitjana. Molt semblant al sol d'un riu.

El volum excavat a estat arqueològicament estèril.

N-3. Sediment format majoritàriament per sorres, de gra més fi que l'anterior i en menor grau d'argiles. Color vermellós però més clar que l'N-2. Compacte.

Aparició d'una urna gairebé sencera i de fragments de material ceràmic. Presència d'argamassa de calç procedent de l'E-2.

Estructures E-1 i E-2.

Cobertes pel N-3 es troben dos estructures de blocs de pedra irregular, sense cap tractament observat a l'escàs volum exhumat. L'E-1 es un mur en sentit NE-SW d'uns 45 cm. d'amplada que sembla lligat amb terra. L'alçada i la llargada resten indeterminades. A L'E-1 s'uneix en perpendicular l'E-2, formant un angle de poc més de 90 graus. El lligant d'aquesta segona estructura es argamassa de calç. Les seves mides resten indeterminades, el que unit a l'escàs volum descobert no fa possible establir ni la seva naturalesa, ni la relació física entre ambdues estructures.

N-4. Sediment homogeni de sorra gruixuda i color beige clar. Compacitat nul·la.

El volum excavat a estat arqueològicament estèril.

La seva potència resta indeterminada. Aquest nivell es només visible a la seva superfície que coincideix amb el límit inferior de la cata, apareixent únicament a la cantonada sud. Per aquest motiu no es troba reflectit a les seccions.

Cala 6.

Mides màximes: 1,1x1,03 m.

Cota rel. sup.: -0,47m

Cota rel. inf.: -1,54m

Dintre d'aquesta cala va aparèixer l'únic nivell que sembla de circulació per sota d'una capa amb gran quantitat de carbons.

N-1. Nivell heterogeni format per petites boçades sorrenques, on predominen les sorres vermelloses poc compactes.

Presència ocasional de carbons i de fragments ceràmics.

N-2. Nivell compost per una barreja de sorres amb gran quantitat de carbons. Poc compacte.

Gran quantitat de fragments ceràmics i presència d'una resta de fauna.

N-3. Sediment homogeni de sorres vermelloses i molt compactes. Presència de carbons a la superfície.

El volum excavat a estat arqueològicament estèril.

Sembla tractar-se d'un nivell de terra piconada.

N-4. Sediment heterogeni compost de sorres i en menor grau d'argiles. Color vermellós. Molt compacte.

Presència de material ceràmic i d'una resta de fauna.

N-5. Sediment heterogeni barreja de sorres i argiles amb presència de blocs de pedra de petit tamany. Molt compacte.

La seva potència resta indeterminada.

Presència de material ceràmic i d'una resta de fauna.

Cala 7.

Mides màximes: 1,1x0,80m.

Cota rel. sup.: -0,57m

Cota rel. inf.: -1,72m

Nivell únic, amb un sediment molt semblant al de la cala posterior.

N-1. Sediment de sorres i argiles de color vermellós. Presència elevada de blocs de granit de tamany petit i mitjà. Molt compacte.

La seva potència resta indeterminada.

El volum excavat a estat arqueològicament estèril.

Cala 8.

Mides màximes: 1,90x0,80m.

Cota rel. sup.: -0,65m

Cota rel. inf.: -1,52m

Nivell únic amb un sediment molt semblant al de la cala anterior.

N-1. Sediment de sorres i argiles vermelloses molt compactades. Presència elevada de blocs, alguns de més de 20cm.

La seva potència resta indeterminada.

Presència de material ceràmic i d'una resta de fauna.

Possible nivell d'enderroc.

Excavació de l'urna, Cala 5, nivell 3.

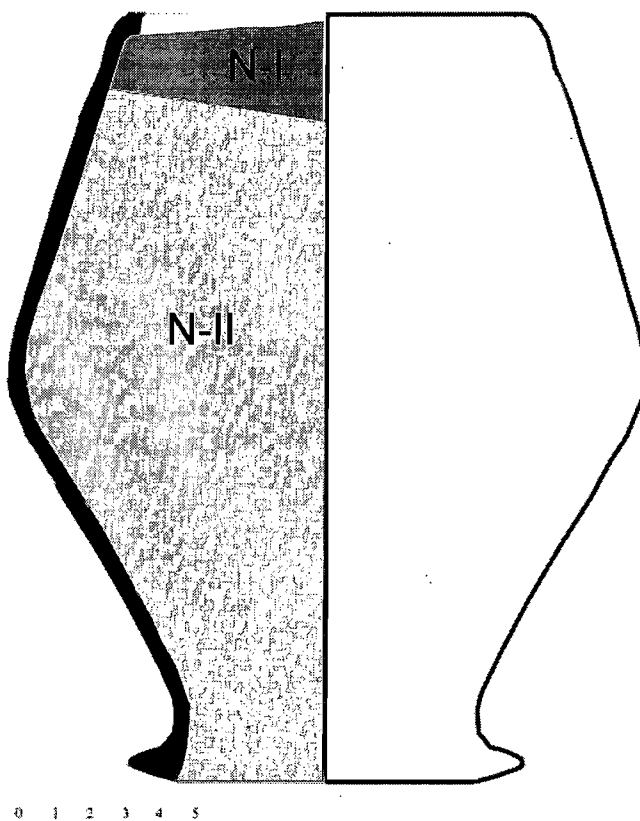
Es tracta d'una peça de ceràmica ibèrica oxidada a la que manca la nansa i el fons i que va apareixer al tall NW. Es trobava col·locada de forma invertida, descansant sobre la vora, i en aquesta posició va ser excavada. Contenia dos nivells ben diferenciats. La forma del primer nivell, -el de menys potència, tocant el fons de la peça i en forma de conus- invita a pensar que va ser aquest el primer en dipositar-se, després el segon i per últim l'urna va quedar, una vegada ja sense el fons, en la posició en la que es va trobar.

N-1. Sediment marró vermellós, barreja d'argiles i sorres. Compacte.
Sense material arqueològic.

N-2. Sediment marró fosc, amb més quantitat de sorres que l'anterior. Poc compacte.
Contenia petits fragments de la mateixa peça, i petits carbons.

Els sediments no són iguals als trobats a dins de la cala.

Aquesta peça, tot i que no presenta restes d'engalva, es asimilable tan per forma com per cronologia a la forma CAT-ENG 5B, amb una cronologia -150/-30 (Lattara 6, 1993, p157) si bé la forma de la carena no és tan arrodonida.

CONCLUSIONS.

L'excavació de les vuit cales ha donat com a resultat la identificació de dues noves estructures situades a la Cala 5 i properes a la cantonada sud del conjunt termal. També s'ha documentat un possible nivell de circulació, situat molt aprop de l'estructura de planta circular i que es troba ubicat al sud-oest del conjunt.

L'arc cronològic dels materials ceràmics amb cronologies més precises arriba del 250 a.C., -amb 5 fragments de Campaniana A- fins el 50 a.C. -amb 5 fragments de Campaniana B i 3 fragments de Ceràmica grisa ibèrica de la costa catalana- Molt més nombrosa és la ceràmica ibèrica representada per 99 fragments i una urna gairebé sencera. Aquestes cronologies concorden amb la ja assignada al jaciment.

Donada la parcialitat de l'excavació, per cales petites i separades, es fa difícil plantejar les relacions entre els nivells de les diferents cales. Més aventurat encara seria establir una seqüència estratigràfica amb aquestes dades. Malgrat això es poden fer dos grans grups en referència als tipus de sediments, tenint present que de vegades apareixen diferències entre els talls d'una mateixa cala.

El primer grup està format per les cales 1 fins la 5. Comparteixen nivells superiors de barreja de sorres i argiles de color marró fosc, amb una compacitat mitjana-baixa. Aquests nivells però s'han interpretat com a contemporanis, formats per l'erosió dels talussos o deguts a les remocions de terres efectuades durant l'anterior campanya d'excavació.

A aquests nivells superiors segueixen altres on la sorra és ja clarament predominant, o bé, es tracta ja de nivells homogenis de sorres de color o beige-blanc de compacitat nul·la, -cates 2, 3 i 5- o vermell, amb diversos gruixos i graus de compacitat però sense arribar mai a la duresa de les del segon grup.

El segon grup format per les cales 6, 7 i 8, comparteix uns sediments molt més compactes i l'absència de nivells homogenis de sorres. Cal afegir que tot i que el color dels sediments és també vermellós, no és tant marcat com en els del primer grup, essent aquests més groguencs. El nivell 5 de la Cala 6 és pràcticament igual que el sediment de la Cala 7 (de nivell únic), i gairebé igual que el de la Cala 8 (també amb un únic nivell), tan sols diferent dels altres per la presència de blocs de pedra de dimensions superiors, però amb un sediment de característiques idèntiques en quant a composició, color i elevat grau de compacitat.

Aquestes observacions semblen ratificar l'idea preexistent que una avinguda de la riera de Cabrera, situada al NE del conjunt, hauria tallat en part les estructures. El punt on això sembla més evident és a l'extrem oriental del conjunt, on ha desaparegut una part del paviment i on la cala 3 mostra un potent nivell de sorres clares sense compacitat.

Aquesta modesta informació estratigràfica podrà ser d'utilitat en una esperada futura intervenció, que tant de bo sigui aviat i que abarqui tota l'extensió d'aquest ric i important jaciment.

BIBLIOGRAFIA

BELTRÁN, M. Guía de la cerámica romana. Libros Pórtico, Zaragoza, 1990.

BURJACHS; DEFAUS, 1987, Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya.

DD.AA. LATTARA 6. Association pour la Recherche Archéologique en Languedoc Oriental, Lattes, 1993.

GARÍ, R.I., *Troballes a Can Benet Cabrera de Mar*, Noticiari Arqueològic, dins *Laietania* 2-3, pàg. 287, Mataró, 1982-83.

MARTIN, A. *Memòria de rases i sondeigs, Ca l'Arnau i Can Mateu, 1997 - 1998, (Cabrera de Mar, Maresme)*, Servei d'Arqueologia del DPGC, Barcelona, 2001.

MARTÍN, A., *Memòria de les intervencions arqueològiques a Can Mateu, Cabrera de Mar, Maresme, 1997 -1998.* Servei d'Arqueologia del DPGC, Barcelona, 2001.

PREVOSTI, M. *Cronologia i poblament de l'àrea rural d'Iluro.* pag. 203- 207, Mataró, 1981.

ANNEX I
DOCUMENTACIÓ FOTOGRÀFICA

FOTO 1- Foto final Cala 1. A la fotografia es poden observar les diferències d'alçada per la presència del talús.

FOTO 2- Foto final Cala 2. La paret sud-oest -a l'esquerra- coincideix amb una rasa paral·lela a un dels murs de tancament

FOTO 3- Foto final Cala 3. La fotografia permet apreciar els diferents nivells de sorres

FOTO 4- Foto final Cala 4. A l'interior de la cala apareix un talús format amb terra col·locada durant aquesta campanya com a conseqüència d'haver traslladat la cala cap el nord-oest.

FOTO 5- Foto final Cala 5. Al igual que l'anterior va ser traslladada cap el nord-oest, en aquest cas per protegir l'E-1, que va ser coberta amb geotèxtil i novament enterrada.

FOTO 6- Lloc on es va excavar la Cala 6 abans de la intervenció. La ubicació va estar condicionada per la proximitat de les estructures. El quadrat vermell assenyalava el lloc on es va practicar.

FOTO 7- Foto final Cala 6. A la fotografia es pot apreciar amb certa dificultat un nivell de carbons i cendres per sota del qual va apareixer el que es podria interpretar com un nivell de terra piconada.

FOTO 8- Foto final Cala 7. Aquesta cala presentava un únic nivell amb un sediment força compactat i arqueològicament estèril..

FOTO 9. Ubicació de la Cala 8 abans de la intervenció. Al fons el talús que delimita la zona excavada pel NW. La varilla vermella del centre assenjala el lloc on es va practicar.

FOTO 10. Foto final cala 8 vista des del NW. Al fons de la imatge apareix el mur de tancament del conjunt protegit amb geotèxtil. A la dreta un petit muret de contenció per reduir el volum de la cala.

FOTO 11.
L'estructura E-1 abans de la
identificació de l'E-2

FOTO 12.
Les estructures
E-1 i E-2.
L'E-1 apareix
parcialment ta-
pada amb
geotèxtil.

FOTO 13- Les estructures E-1 i E-2. L'E-1 apareix parcialment tapada amb geotèxtil.

FOTO 14- Ceràmica de la cala 5, nivell 3, abans de la seva excavació al laboratori. Es troba col·locada sobre la vora, tal com va aparèixer i com es va excavar. A la part inferior dreta es pot observar la vora trencada d'on sortia la nansa fins a arribar a la part superior de la carena, on només es visible un petit apèndix.

ANNEX II
INVENTARI DE MATERIALS

RELACIÓ D'ABREVIATURES PER A LA CLASSIFICACIÓ

SIGLA	CLASSE	CRONOLOGIA
AMD	àmfora divers	
AMIB	àmfora ibèrica de voca plana	
CA	Campaniana A	-250/ -100
CB	Campaniana B	-150/ -50
CGIC	Ceràmica grisa ibèrica comuna	
CGCC	Ceràmica grisa ibèrica de la costa catalana	
DO	dolium	
MF	metall ferro	
RA	resta arquitectònica	
RF	resta faunística	
TI	Ceràmica a torn ibèrica oxidada	
TO	Ceràmica a torn oxidada -comuna-	
TLO	Ceràmica a torn lent oxidada	
TLR	Ceràmica a torn lent reduïda	
TR	Ceràmica a torn reduïda	

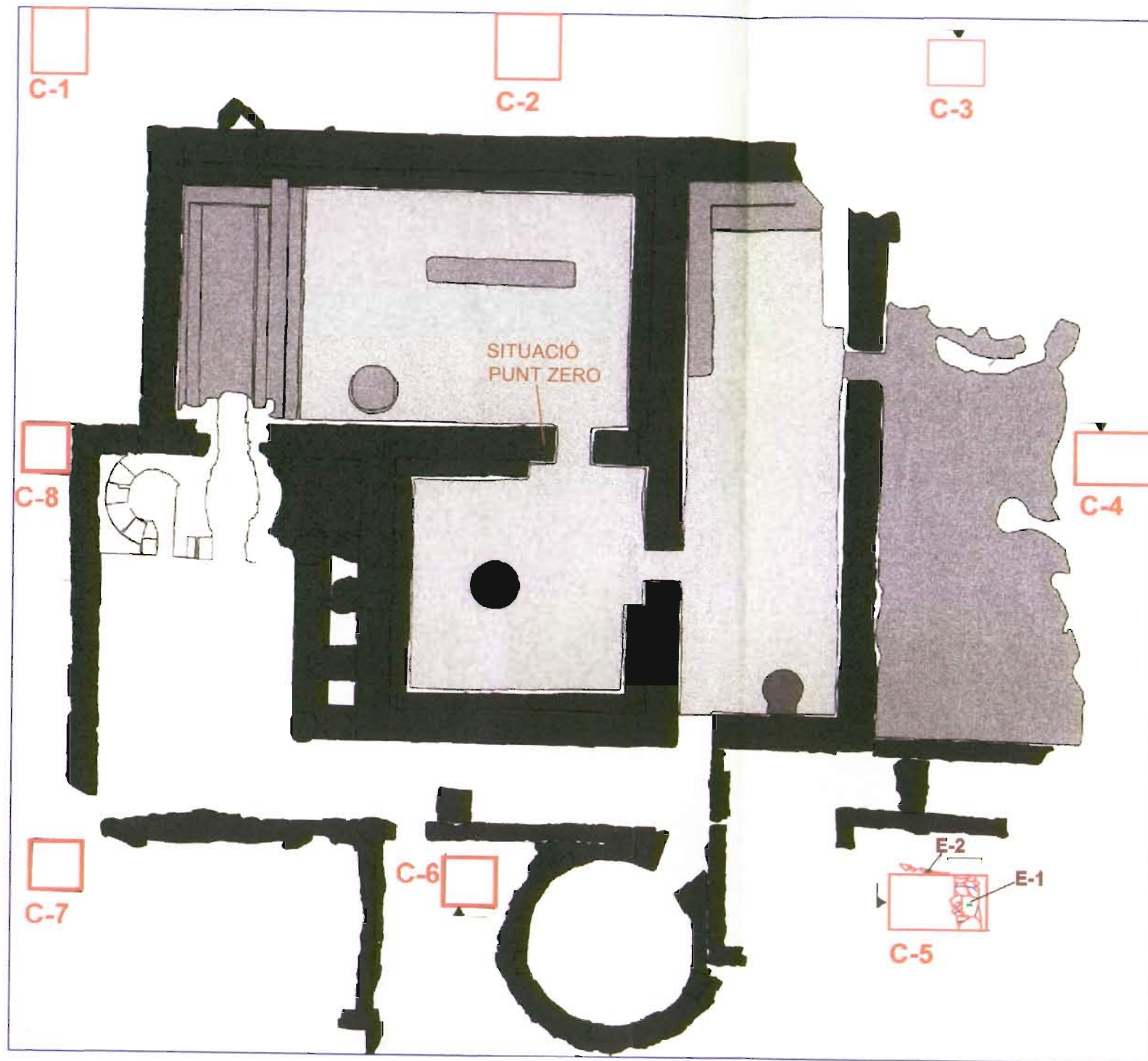
CATA	NIVELL	PEÇA	CLASSE	TIPUS	IND	VORA	FONS	NANSA	INF	TOTAL	DECORACIO	CRONOLOGIA	OBSERVACIO	DIBUIX
C-1	N-1	01	AMD						1	1				
C-1	N-1	02	TO						3	3				
C-1	N-2	01	AMIB					1		1				
C-1	N-3	01	AMD						2	2				
C-1	N-3	02	TO						2	2				
C-2	N-1	01	AMD					2		2				
C-2	N-1	02	AMD			1				1				
C-2	N-1	03	AMD						3	3				
C-2	N-1	04	TO						3	3				
C-2	N-1	05	RF							1				
C-2	N-3	01	CA	M.2575 a.			1		2	3		-250/-100		
C-2	N-3	02	TI						3	3				
C-2	N-3	03	CGIC						1	2				
C-2	N-3	04	CGCC						1	1		fins -50		
C-2	N-3	05	TO						2	2				
C-2	N-3	06	MF							1				
C-2	N-4	01	AMD						1	1		-250/-100		
C-2	N-4	02	CA				1			1				
C-2	N-4	03	TI						1	1				
C-2	N-4	04	TLR						1	1				
C-3	N-2	01	AMIB						4	4				
C-3	N-2	02	AMD				1	1	3	5				
C-3	N-2	03	CB						1	1		-150/-50		
C-3	N-2	04	TI						18	18				
C-3	N-2	05	TLO						1	1				
C-3	N-3	01	AMD						2	2				
C-3	N-3	02	DO			1				1				
C-3	N-3	03	TI						10	10				
C-3	N-3	04	AMD						1	1				
C-4	N-1	01	AMB						1	1				
C-4	N-1	02	TO						1	1				
C-4	N-2	01	RA	estuc						1				
C-4	N-2	02	AMD						1	1				
C-4	N-2	03	TI						2	2				
C-4	N-3	01	RA	estuc						4				
C-4	N-3	02	AMD						7	7				

CATA	NIVELL	PEÇA	CLASSE	TIPUS	IND	VORA	FONS	NANS/	INF	TOTAL	DECORACIO	CRONOLOGIA	OBSERVACIO	DIBUIX
C-4	N-3	03	AMD						1	1				
C-4	N-3	04	TI						1	1				
C-5	N-1	01	AMIB						4	4				
C-5	N-1	02	AMD						1	1				
C-5	N-1	03	CB						2	2		-150/-50		
C-5	N-1	04	TI			1			3	4				
C-5	N-1	05	TLO			1			6	7				
C-5	N-3	01	TI	CAT-ENG 5B	1					1				
C-5	N-3	02	AMD						6	6				
C-5	N-3	03	CA			1				1		-250/-100		
C-5	N-3	04	TI						14	14				
C-5	N-3	05	TO						1	1				
C-5	N-3	06	TR			1			3	4				
C-5	N-3	07	TLO						4	4				
C-6	N-1	01	AMD				1		5	6				
C-6	N-1	02	TI						8	8				
C-6	N-1	03	CGIC			1				1				
C-6	N-2	01	AMIB					1		1				
C-6	N-2	02	AMD						8	8				
C-6	N-2	03	TI						6	6				
C-6	N-2	04	CGIC						1	1				
C-6	N-2	05	TLR						1	1				
C-6	N-2	06	RF							1				
C-6	N-4	01	AMD						1	1				
C-6	N-4	02	CB						1	1		-150/-50		
C-6	N-4	03	TI						3	3				
C-6	N-4	04	RF							1				
C-6	N-5	01	AMIB					1		1				
C-6	N-5	02	AMD						1	1				
C-6	N-5	03	CB						1	1		-150/-50		
C-6	N-5	04	CGCC						2	2		fins -50		
C-6	N-5	05	RF							1				
C-8	N-1	01	TI	plat			1			1				
C-8	N-1	02	AMD						2	2				
C-8	N-1	03	TI						10	10				
C-8	N-1	04	RF							2				

CATA	NIVELL	PEÇA	CLASSE	TIPUS	IND	VORA	FONS	NANS/	INF	TOTAL	DECORACIO	CRONOLOGIA	OBSERVACIO	DIBUIX
URNA	N-2	01	TI						3	3				

ANNEX III

DOCUMENTACIÓ PLANIMÈTRICA

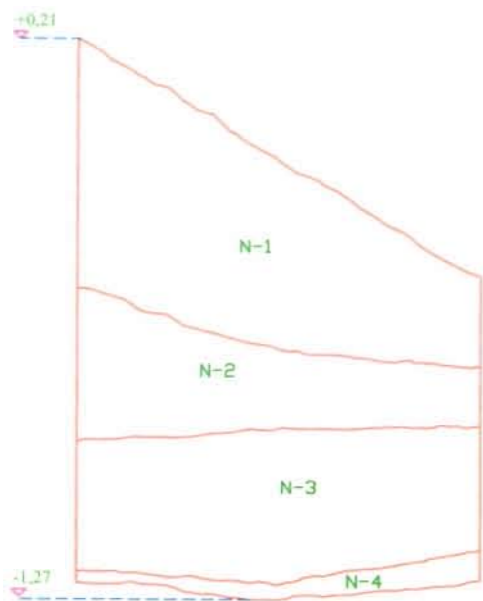

NM

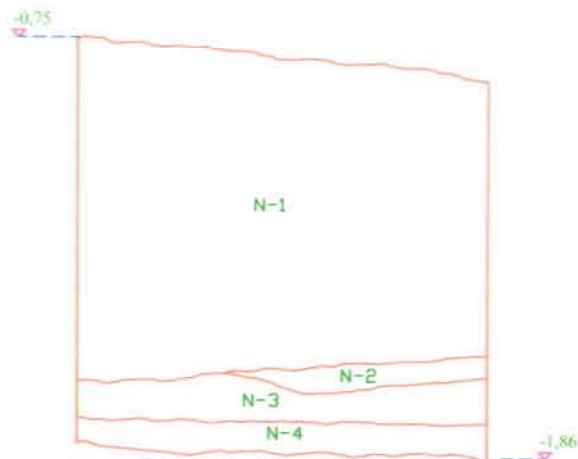
▸ PART DE LA CALA
REPRESENTADA EN LA SECCIÓ

PLANIMETRIA SOBRE BASE DE ALBERT MARTÍN

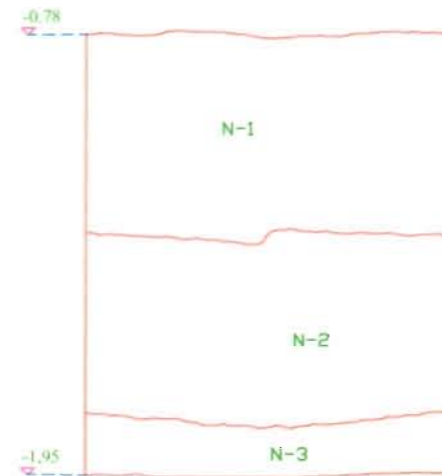
 ARQUEOCIÈNCIA Serveis Culturals S.L.	CCA - TERMES DE CA L'ARNAU Cabrera de Mar, Maresme	
	Títol PLANTA DE SITUACIÓ DE LES CATES	Plànol N° <div style="font-size: 2em; text-align: center;">01</div>
	Escala 1:100	Muntatge: J. A. Cantos

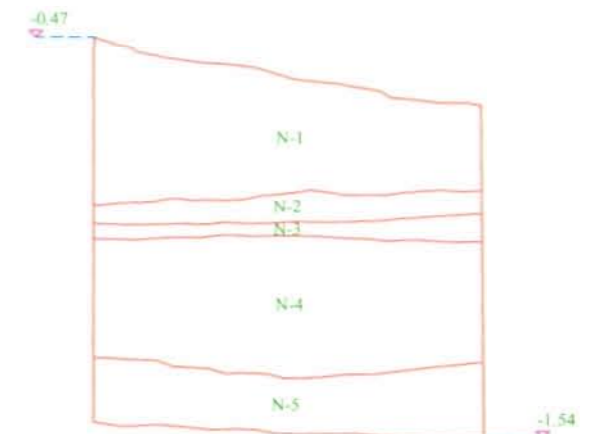
CATA 1 TALL NE

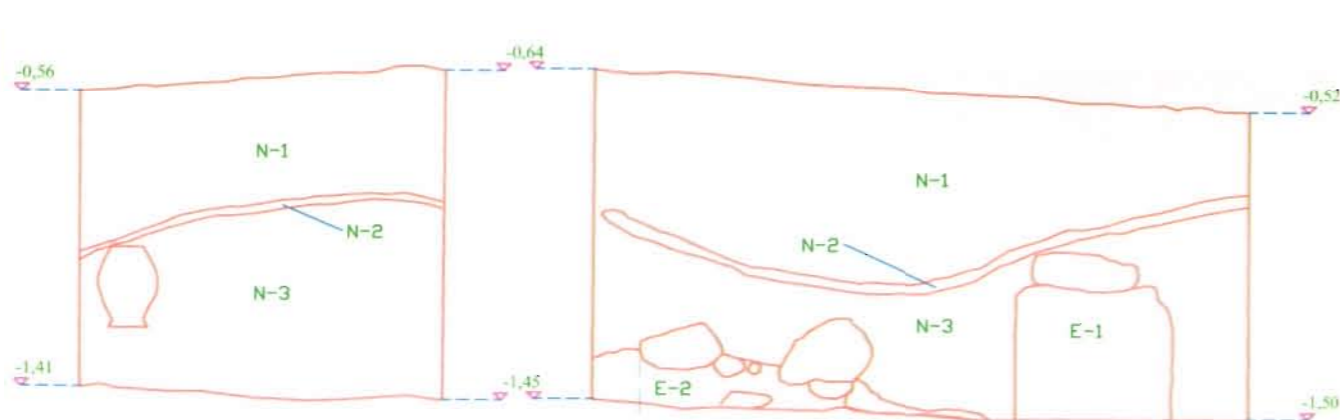
CATA 2 TALL NE

CATA 3 TALL NE

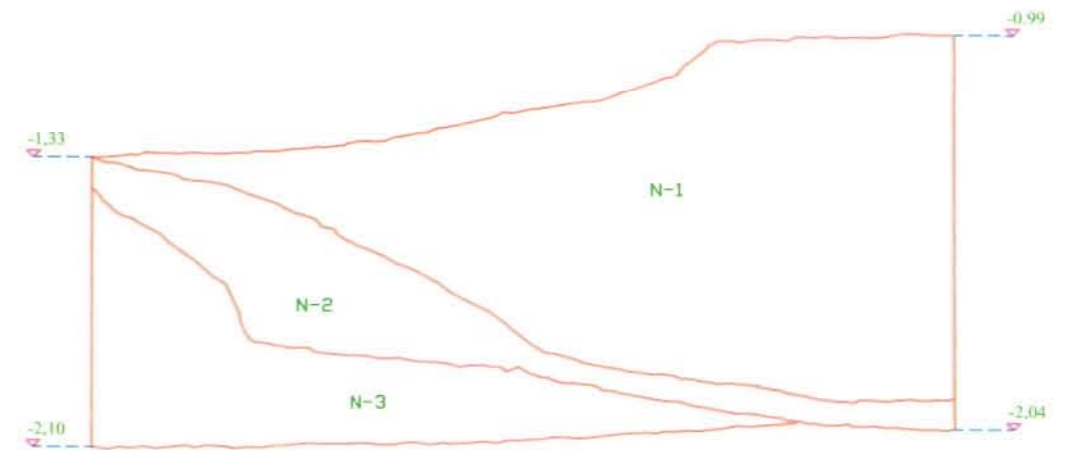

CATA 6 TALL SW

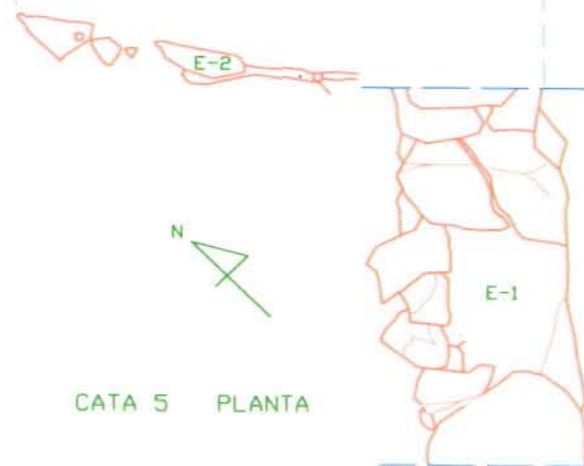

CATA 5 TALL NW.

CATA 5 TALL NE

CATA 4 TALL NE

CATA 5 PLANTA

 ARQUEOCIÈNCIA Serveis Culturals S.L.	CCA - TERMES DE CA L'ARNAU Cabrera de Mar, Maresme	
	Títol SECCIONS CATES: 1, 2, 3, 4 i 6. SECCIÓ I PLANTA CATA 5	Plànol N° <div style="font-size: 2em; text-align: center;">02</div>
	Escala 1:20	Dibuix: J. A. Cantos